Jiří Klečka získal Magnesii Literu za svůj román Černý kos.

Krimi,

které uspělo

Martin Pjentak
redaktor MF DNES

O Ostravě Děj detektivky Jiřího Klečky je zasazený do Ostravy 80. let minulého století. Foto: Alexandr Satinský, MAFRA

Do Ostravy normalizačních osmdesátých let vrací čtenáře psychologický krimi román Jiřího Klečky Černý kos. Příběh autora z Frýdlantu nad Ostravicí o zmizení dvou dětí a jeho následcích letos ocenila také porota Magnesie Litery. Kniha získala první místo v kategorii detektivek. Pro autora je to už čtvrtá vydaná kniha a první, která se setkala s takovým úspěchem – jak ze strany čtenářů, tak i kritiky. „Další meta? Kdyby tak moji knihu někdo zfilmoval," říká v rozhovoru Jiří Klečka.

Jaký to je pocit stát se nositelem nejprestižnější české literární ceny Magnesia Litera?
Ten večer mám trošku v mlze, adrenalin hodně ovlivnil to moje vnímání. Doufal jsem, že tu cenu získám, ale pořád tam byly pochybnosti, že to přece nemůže vyjít. Byla tam opatrnost, abych nebyl příliš zklamaný, ale nakonec to klaplo a bylo to skvělé.

Když jsem před rozhovorem projížděl hodnocení čtenářů na Databázi knih, tak ta byla také veskrze pozitivní. Navíc v hojném množství, takže se zřejmě i dobře prodává…
Ta kniha měla poměrně velký úspěch už před nominací. Magnesia Litera to může ještě výrazně podpořit, ale rozhodně to už předtím nebyla knížka na okraji zájmu. Na prodejích se určitě podepsala skutečnost, že Černého kosa vydalo nakladatelství Host, které je na našem knižním trhu velké jméno.

Když člověk zajde do knihovny nebo do knihkupectví, tak je zřejmé, že detektivky jsou stále jedním z nejpopulárnějších a nejčtenějších žánrů. Je těžké se v té oblasti prosadit?
Pro mě je to dost těžké vyhodnotit, protože Černý kos není vyloženě detektivka. Probíhá tam nějaké vyšetřování, ale to není jádro toho příběhu. Tím je únos dvou chlapců a to, jak se s tím následně srovnávají. Ale samozřejmě o české detektivce mám nějaké ponětí, obecně si snažím budovat přehled o českých autorech. Jsou tady už nějaké stálice, kdy máte vršek té pyramidy zacementovaný, usídlilo se tam pár jmen, která tam jsou třeba už deset let. Takže vyšlapat si svoji vlastní cestičku nahoru je těžké.

Vaše knížka se zčásti odehrává v normalizační Ostravě. Bylo pro vás složité vykreslit dobovou atmosféru? Přece jen jste generace, která ji mohla zažít maximálně jako dítě, ne?
Byl jsem teprve v první třídě, když přišla sametová revoluce. Pamatuji si, jak vyměňovali obraz Husáka za Havla, to je takový jediný můj výjev z té doby, který jsem byl schopen vnímat. Ale myslím si, že ten počátek 90. let, zvláště na Ostravsku, se ještě moc nelišil. Že ta přeměna tady probíhala daleko pomaleji než třeba v Praze a v jiných koutech republiky. Já jsem dlouho vnímal Ostravu jako takovou trošku našedlou, a když jsem se při psaní vtěloval do pohledů těch chlapců, tak jsem vycházel ze svých vzpomínek. Ale normalizační praktiky a to, jak to fungovalo, to už jsem samozřejmě nezažil. To mám spíš odpozorované z různých dokumentů a knih, pak už jsem musel přetavit fakta do nějakých pocitů.

> Jádrem příběhu je únos dvou chlapců a to, jak se s tím následně srovnávají.

Jak vlastně funguje váš tvůrčí proces? Máte už od začátku v hlavě hotový příběh, nebo se vám vyvíjí během psaní?
Zrovna u Černého kosa to bylo tak, že se mi to měnilo pod rukama, některé linky a některé motivy jsem dosazoval až později. Protože když probíhá ten tvůrčí proces, tak se mozek dostane do nějakého stavu, kdy začne produkovat myšlenky a nápady a to já potřebuju. Takže musím odstartovat proces psaní a potom to přichází. V tomto případě jsem měl základní linku, na kterou jsem to postupně navlékal, a ona se mi větvila a přibývaly postavy i motivy. Jinak jsem spíš koncepční člověk, rád si věci nastavím dopředu a podle nich jedu. Ale v tomto případě jsem to nechal volněji plynout, což u detektivky není úplně ideální.

Proč?
Pokud zůstaneme u detektivky, tak je ideální, když všechno přesně víte. Ať později, když člověk jde dozadu, tak ať mu to všecko sedí, když to zkoumá dopodrobna. Aby nechyběla žádná důležitá informace. V tomto případě to tak úplně nebylo, takže jsem to potom zpětně musel ladit, aby všechno sedělo.

Takže jak je to ve slavném Čechovově citátu, že když se na začátku děje objeví na zdi puška, tak se z ní později musí vystřelit?
Ano, přesně tak. A to se snažím vědomě si při psaní hlídat, opravdu nemáte informacemi plýtvat a všechno, co chcete říct, má mít později své opodstatnění. Tím se snažím řídit. Je to taková hodně až jako řemeslná věc, už to není moc intuitivní. Snažím se to takhle hlídat, být v tom psaní ekonomický.

A když to tedy takto doplňujete, tak to pak vlastně čtete znovu a znovu, že? Kolikrát třeba máte tu knížku přečtenou, než vyjde?
Černého kosa mám přečteného ještě víckrát než ty předchozí, protože v Hostu je velmi náročná redakce. Je tam několik fází, kdy třeba už jenom během makroredakce, což je ta první část, kdy se věnujete hlavně příběhu a logickým souvislostem, tak jsem to pročetl, já nevím, třeba desetkrát celé od začátku do konce. Pak je ještě jazyková redakce, to zase čtete třeba pětkrát, a pak ještě sazba, to taky musí projít celé. Takže nevím, jestli jsem ji četl třeba dvacetkrát, už jsem ji pak nechtěl ani vidět.

K nakladatelství jste se dostal jak? Poslal jste tam knihu sám, nebo vás oslovili oni?
Poslal jsem jim to já, protože jsem vnímal, že se v psaní chci posunout dále. A z Hostu jsem měl samé dobré reference právě na jejich redakční práci. Věděl jsem, že aby ze mě někdo dostal maximum, tak bude nutné se mnou ještě pracovat, a to jsem právě chtěl. Chtěl jsem ten dril prožít.

Když to tak líčíte, kolik byste tedy zpětně z úspěchu té knihy přičetl tomu tlaku, té redakční práci?
Já tomu přikládám hodně. Nevím, jestli to dokážu nějak kvantifikovat, ale myslím si, že třeba z takových třiceti procent tam ten proces určitě hraje roli. Ta knížka by nebyla tak dobrá, kdyby na ní nebylo tolik redakční práce.

Takže vyjde kniha, a jak to vlastně spisovatel vnímá? Čekáte, jak se bude prodávat, jaká budou hodnocení, jaké budou recenze? Co je pro vás z toho důležité?
Všechno, co jste vyjmenoval. Třeba prodeje se dozvím asi až za rok, ale dívám se hodně na reakce čtenářů, to mě zajímá. Čekám na první recenzi a pak na první stovku recenzí, protože teprve ta vám opravdu řekne, jak moc se ta knížka líbila, jak moc v lidech rezonuje.

A je pro vás zpětná vazba důležitá při tvorbě další knihy?
Upřímně nevím, jestli v komentářích na Databázi knih je nějaká zpětná vazba v tom smyslu, že by vám třeba poradila, co nedělat, nebo co dělat. To je spíš v té redakční práci. A pak recenze od odborných kritiků, kteří to rozeberou a řeknou vám třeba, co funguje, co funguje méně. Databáze knih je pro mě spíš jako databáze dojmů, z toho si lze vzít, jak to na ty lidi působí a jaké to v nich vyvolává emoce. V tomto smyslu si z toho beru potvrzení nebo vyvrácení toho, jestli je ten emocionální dopad na ty čtenáře takový, jaký já zamýšlel.

Nyní pracujete na další knize?
Ano, už mám první draft hotový a je i po první zpětné vazbě v Hostu, teď budu pracovat na druhé verzi. Příští rok by to už mohlo vyjít.

Můžete prozradit, o čem bude?
Ještě to trošku držím v tajnosti, ale je to román na pomezí historického a konspiračního thrilleru. Odehrává se v 50. letech v Československu, konkrétně v Praze, a je to příběh tří estébáků. Jejich linky se vzájemně prolínají a oni se zapletou do takového ne moc pěkného případu, který má dopad i na přední místa v komunistické straně. Oni jsou uprostřed tohohle mlýnku na maso a snaží se z toho najít cestu ven.

> Je to takové zvláštní nutkání, hlava si říká, že ten příběh musí ven.

I vaše kniha Papírové domky se odehrává v Ostravě. Čím vám jako místo děje přijde zajímavá?
Ostrava je pro mě pozitivní místo ve smyslu, že ji dobře znám, že ji mám už jako kluk prolezlou do každého koutu a že má svoji jedinečnou atmosféru. Navíc o Ostravě nikdo moc nepíše, tak jsem si říkal, pojďji vzít a udělej z ní jednu postavu své knížky. A u těch Papírových domků to tak je, Ostrava a atmosféra toho místa hrají v knize hodně důležitou roli.

Když píšete, co je vlastně vaším niterným cílem? Co má s čtenářem vaše kniha udělat?
To vnitřní puzení vychází spíše ze mě, já chci, aby mě to bavilo, nemám cíl někoho poučovat, ale spíš chci něco vyprávět. Je to takové zvláštní nutkání, hlava si říká, že ten příběh musí ven. Někdy je to takové, že dokud to nedostanu ven, tak nemám klid. Nepíšu pro druhé lidi, spíš píšu hlavně pro sebe.

Kromě psaní máte i zaměstnání a rodinu, je těžké to skloubit?
Horko, těžko, to je takové úskalí českého psaní. Myslím si, že to tak má drtivá většina autorů, že musíme tu pozornost rozdělovat vlastně nejenom mezi práci a psaní. Já to ale nerad nazývám koníčkem, protože je to pro mě bytostná součást něčeho, co rád dělám a nachází to odezvu u jiných lidí.

Jako spisovatel musíte jezdit i na různé knižní akce a besedy. Jaké je pro vás setkání s čtenáři?
Vidět naživo lidi, kteří četli mé knihy, je pořád taková trošku halucinace, protože já jsem chtěl psát už jako kluk a nikoho to nezajímalo. A teď prostě v dospělosti se potýkám s tím, že spousta lidí to čte a potkávám ty lidi, vyprávějí mi o tom, jak se jich ty příběhy dotkly a podobně, a je to úplná bomba.

Máte nějakou spisovatelskou metu?
Tu jsem si pokazil teď získáním Magnesie Litery. Když jsme se se ženou bavili cestou zpátky, tak ona říká: „Tak co bude teď ta meta?" Podívali jsme se na sebe a říkáme: „Že by to někdo zfilmoval?" Takže to je teď taková moje meta, že by se toho někdo ujal a ten příběh překlopil do filmu, to by bylo skvělé.